

3. Харченко Г. Проблематика правової природи права інтелектуальної власності. Часопис Київського університету права. 2015. № 3.

УДК 347.44(043.2)

Шерстобоев С.О., Маринюк О.О., студенти,
Юридичний факультет,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Шуст Н.Б., д.с.н., професор

ДОГОВІР ПЕРЕВЕЗЕННЯ

Сучасний світ неможливо уявити без транспорту, транспортного сполучення. Транспорт є важливим елементом економіки країн, має велике значення в існуванні та подальшого розвитку виробничої інфраструктури. Невід'ємним фактором розвинутої держави є перевезення, що здійснюється за допомогою транспорту та регулюються низкою нормативно-правових актів, зокрема договорами про перевезення.

В Україні перевезення, зазвичай, регулюється договором перевезення, який зазначено у Цивільному кодексі України (далі – ЦК України). У статті 909 ЦК України [1] закріплено загальне визначення договору перевезення вантажу, а саме: за цим договором одна сторона (перевізник) зобов'язується доставити довірений їй другою стороною (відправником) вантаж до пункту призначення та видати його особі, яка має право на одержання вантажу (одержувачеві), а відправник зобов'язується сплатити за перевезення вантажу встановлену плату.

Одночасно, договір перевезення вантажу є двостороннім: реальним, який вважається укладеним з моменту передачі вантажу транспортній організації та відплатним, умовою якого є те, що за перевезення вантажу його відправник або одержувач зобов'язаний сплатити перевізнику обумовлену договором провізну плату.

Окрім перевезень вантажу є й інші види перевезень. Так у главі 64 ЦК України міститься перелік низки договорів, що опосередковують відносини з перевезення. Серед них такі: перевезення вантажу; перевезення пасажирів і багажу; чартеру.

В системі транспортного права особливе місце займає міжнародне транспортне право. Міжнародне транспортне право – це комплекс різних за юридичною природою нормативних актів, спрямованих на правове покриття і взаємну ув'язку всіх аспектів відносин в рамках міжнародних перевезень між їх суб'єктами [2].

Правове регулювання міжнародних перевезень здійснюється:

нормами міжнародного публічного права, що визначають відносини між державами з питань їх прав і обов'язків щодо доступу на транспортні ринки, використання транспортних коридорів і комунікацій, організації міждержавних повідомлень;

нормами міжнародного приватного права, що визначають договірні відносини між учасниками транспортного процесу під час перевезення, експедирування, агентуванні, використання транспортних засобів, виконання інших робіт і послуг;

нормами адміністративного права, які регламентують правила експлуатації транспортних засобів, організацію руху, режим роботи фізичних осіб, податкові правила, митні процедури, паспортний контроль.

Нормативними документами, які регламентують правила перевезення вантажів на певному виді транспорту є:

1) морським транспортом – Брюссельська конвенція про уніфікацію деяких правил про коносаменти 1924 р. і Конвенція ООН про морське перевезення вантажів 1978 р.;

2) повітряним транспортом – Варшавська конвенція міжнародних повітряних перевезень 1929 р. (із змінами 1955 р.);

3) залізничним транспортом – Бернські міжнародні вантажні конвенції (остання ред. 1985 р.);

4) автомобільним транспортом – Женевська конвенція 1975 р.;

5) для змішаних перевезень – Конвенція ООН про змішані перевезення вантажів і Правила ЮНКТАД – МТП щодо документів змішаних перевезень. На практиці найчастіше застосовуються Правила ЮНКТАД – МТП (МТП-Міжнародна торгова палата).

До правового забезпечення організації міжнародних перевезень також належать угоди про міжнародні тарифи, які поділяються на союзні і транзитні.

Союзні угоди – угоди двох або кількох країн про узгоджені тарифи при перевезеннях вантажів по залізницях в прямому сусідському повідомленні, правила їх застосування та обчислення. Вони базуються на внутрішніх тарифах сусідніх країн, але, як правило, не збігаються з ними за рівнем.

Угоди про транзитних тарифах – нормативні акти, що нівелюють особливості національних правових систем, побудованих на різній основі. У них тарифи, збори і штрафи визначаються у вигляді наскрізних акордних ставок але кожній країні в якоїсь твердої валюти [2].

Попри це існують так звані терміни «Incoterms 2010» – міжнародні правила тлумачення найбільш розповсюджених торговельних термінів в галузі зовнішньої торгівлі.

ІНКОТЕРМС не є міжнародним договором. Але у разі посилання на базис поставки ІНКОТЕРМС у договорі різні державні органи, передусім митні органи, а також державні суди, що розглядають зовнішньоекономічні суперечки, зобов'язані враховувати положення ІНКОТЕРМС.

У деяких країнах ІНКОТЕРМС має силу закону і особливо важливо це при укладенні договори про поставки з резидентами цих країн, в частині визначення застосовуваного права до угоди.

При виборі того чи іншого базису поставки необхідно суворо дотримуватися термінології ІНКОТЕРМС. Краще конкретний термін зазначати англійською мовою (як в ІНКОТЕРМС). Застосовуючи той чи інший термін необхідно вказувати конкретний географічний пункт (а іноді і точне місце, як, наприклад, в разі поставки при базисі ExWorks), в якому продавець вважається таким, що виконав свої зобов'язання з транспортування вантажу, несення ризику випадкової загибелі або псування товару тощо.

Можна виділити чотири групи термінів, а саме:

Група Е – Місце відправлення (Departure)

Група F – Основне перевезення не сплачено (Main Carriage Unpaid)

Група С – Основне перевезення сплачено (Main Carriage Paid)

Група D – Доставка (Arrival) [3].

Усі ці групи містять низку певних термінів, що описують, яким чином реалізується перевезення, зазначаються місця відправлення-прибуття вантажів, за допомогою яких транспортних засобів здійснюється перевезення та доставка. Терміни дуже зручні у використанні та є необхідними у здійсненні вантажних перевезень, тому ІНКОТЕРМС – загальноприйняті у світі.

Отже, як можна побачити, українські правила перевезення, а також договори, що їх регулюють, можуть відрізнятися від правил перевезення країн ЄС, та інших іноземних країн, але з кожним роком Україна змінює цю систему та виводить її на вищий рівень, ближчий до стандартів ЄС, що є необхідною мірою для нашої країни.

Література

1. Цивільний кодекс України від 16 січ. 2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

2. Нормативно-правове забезпечення міжнародних перевезень. URL: https://studme.com.ua/1056041211708/menedzhment/normativno-pravovoe_obespechenie_mezhdunarodnyh_perevozok.htm

3. Інкотермс 2010: офіційні правила міжнародних термінів контролю торгівельних умов. URL: <https://www.searates.com/ua/reference/incoterms>